

Címlap » A közös tér megteremtése – Eltáncolt Tolnai-szócikkek – Bencsik Orsolya színikritikája a GoBe Társulat Tolnai Tánclexikon – Az eszéki zsiráf című előadásáról

A közös tér megteremtése – Eltáncolt Tolnai-szócikkek – Bencsik Orsolya színikritikája a GoBe Társulat Tolnai Tánclexikon – Az eszéki zsiráf című előadásáról

Beküldte Szerk - 2010, július 20 - 20:59 **Kritika**

[Új hozzászólás](#)

[További címkek](#)

Góbi Rita és alkotótársai a Tolnai-lexikon szócikkeit elsődlegesen a különböző mozdulatokkal (balett, népi, klasszikus társas, stb.) jelenítették meg, de az eltáncolás mellett ennek képi-dologi előhívására is törekedtek (mint például a már említett flamingó). Előadásukkal egy sajátos Tolnai-világot, illetve egy pusztulásában és küzdelmében megjelenített geográfiai teret alkottak és dokumentáltak. - **Bencsik Orsolya írása**

A közös tér megteremtése

– Eltáncolt Tolnai-szócikkek

– Bencsik Orsolya színikritikája a GoBe Társulat Tolnai Tánclexikon – Az eszéki zsiráf című előadásáról

(XX. Thealter Fesztivál, Szeged, Régi Zsinagóga, 2010. júl. 18.)

„Egy másfajta gondolkodás egzotikus bája ragad meg minket” – olvashatjuk Foucault A szavak és dolgok című művének Előszavában. Ha nem is éppen a borges-i „kínai enciklopédia” kapcsán felmerült és az enciklopédia által működtetett gondolkodással, de egy ehhez igazán közel álló, a lehetetlenség határait átlépő – éppen ezért másfajta – diskurzussal találkozhatott a szegedi és Szegedre elutazó közönség a XX. Thealter harmadik napján a Régi Zsinagógában bemutatott Tolnai Tánclexikon – Az eszéki zsiráf című előadáson.

A budapesti GoBe Társulat (a vajdasági születésű, fiatal balett táncos – koreográfus Góbi Rita „vezetésével”) eltörölte azt a megszokott rendet és azt a teret, ahol a különböző és a hasonló dolgok találkozhatnak. A dolgok persze szokatlanságuk és lehetetlenségük ellenére mégis csak egymással szomszédságba kerültek, és a tér sem vált üressé – mint például a már említett kínai enciklopédia felsorolásában, ahol „a dolgok (...) olyan mértékben különböző szinteken és síkokban fekszenek, hogy lehetetlen számukra közös teret találni” –, éppen ellenkezőleg, az alkotók ennek erőteljes megteremtésére törekedtek.

A megszokott tér és rend helyett megképződő új, közös tér és rend pedig egyszerre több szinten valósult meg. Egyrészt maga a lexikon (ami nem melleleg Tolnai Világlexikon) a maga ábécésorrendjével (a szavak segítségével és rendjével) a világ dolgait összekapcsolta, másrészt pedig maga a színpad, az előadás színtere az, amely lehetővé tette a szürealis jelmezekben öltözött táncosok által megformált, megjelenített lények együttes létezését. A lexikon és a színpad mellett a létezők szomszédságát, közös térben való mozgását egy táncmesterek is tekinthető, királyforma (fején korona, vállán palást) táncos koordinálta. A táncmester életre keltette a halott (hiszen néma, mozdulatlan) világ létezőit,

botjával és parancsszavaival irányította és uralta őket. Ilyen értelemben a rend meghatározója is volt, miközben azért őt magát is ennek a rendnek a részesének tekinthették. A dolgok (és személyek), a táncosok által megformált létezők furcsa kavalkádjának azonban legvégső és leglényegibb összekötő eleme, fundamentuma Tolnai volt. Nem maga Tolnai Ottó személye (még ha egy pillanatra eszünkbe is juthatott a táncmester-autoriter

ESZKÖZÖK

[Keresés](#)

június 24., péntek
június 25., szombat
június 26., vasárnap

**Irodalmi Jelen
2016. május**

Rendelje meg az Irodalmi Jelen előfizetési csomagját és olvasson minket bárhol, bármikor!

[Az aktuális havilap tartalma »](#)

**a hónap alkotója
archívum**

**Irodalmi Jelen-díjak
2002-2014**

ÍGY ÍRUNK MI

- [Vers](#)
- [Sztancsik Éva Lambrozett: Sorbontók](#)
- [Bátai Tibor | Egyetlen pontra felfüggesztve](#)
- [Sz.É.L.: Szabálytalan monológ](#)
- [Dezső Ilona Anna: TITKOK KÖNYVE — CIKLUS — Rózsák és lányok](#)

[Tovább](#)

Ingyenesen letölthető!

Digitális lapozó, illetve e-pub, az **NKA támogatásával**.

táncost talán Tolnaival azonosítani), hanem a Tolnai-szövegek nyelvisége, melyek azonban itt (Tolnai Tánclexikonról lévén szó) egy másfajta nyelviségen át közvetítődtek. Ez a másfajta nyelviség a mozgás, a tánc és a toma. (Ez utóbbi annyiban, amennyiben a táncosok a cirkuszi mutatványosok furcsa, szenzációszámba menő mozdulatsorait – a hajlékonyság egy radikális változatát – idézték: például a piros, a levegőbe meredező, nagyon hosszú „fejű” táncos lábával simogatja ezt a furcsa, hegyes fejet.)

A mozgás tehát (mivel táncelőadás) alapvető eleme volt a darabnak, és a GoBe Társulat – mint ahogy az előadás címe is mutatja – a Tolnai Világlexikon (valójában a Tolnai-világ „lexikonjának”) bizonyos kiragadott, az alkotók számára fontos szócikkait a szó szintjéről a mozdulat szintjére helyezte át, azaz egy másfajta közegben jelenítette meg ennek az univerzumnak a létezőit. Csak egyetlen egyszer uralkodott el a szöveg a darabban, amikor a táncmester monologizált, és a *Balkáni babér* című verseskötet *Veszprémi vers* című költeményének szinte a teljes szövegét előadta.

A szavak és a dolgok közé harmadikként tehát bekerült a mozdulat, éppen ezért a szó és dolog közötti viszony mellett a mozdulat és dolog, illetve a mozdulat és szó viszonya is tematizálódott, és akárcsak az előbbi, úgy a két utolsó esetben is a nem teljes megfelelést, illetve egybeesést tapasztalhattuk.

Ha túl akarunk jutni azon, hogy az előadást a Tolnai-lexikon szócikkjeinek eltáncolásaként interpretáljuk, akkor – következő körként, következő réteggént – a világ (a Tolnai-univerzum) működésének a feltérképezését, értelmezését kell megkísérelnünk. Ennek során helyeződik el a táncavalkádban az észéki zsiráf (mint címbeli szereplő, mint szócikk vagy mint „dolog”), akárcsak a flamingó, vagy éppen a „kisjugoszláviából jött” kisebbségi költő. Mindezek azonban nem a táncmozdulatok, hanem a szavak segítségével nyernek értelmet. Az értelemnyerés azonban eléggé problematikus a darabban, ha túlmegyünk a Tolnai-lexikonon. Egyszerre többféle interpretálási lehetőséget vet fel (például „döglegyek tánc”, tükörbáloterem – ezekről a későbbiekben). Az azért egyértelműen megállapítható, hogy itt is egyfajta helykeresésről van szó, ez azonban nem a foucault-i értelemben vett tér, hanem geográfiai. Ez a geográfiai tér azonban egyszerre több olvasat lehetőségét veti fel.

El lehet indulni a Balkán és Európa viszonyának, illetve a kisebbségi lét (anyaország és szülőföld) kérdésének az elemzése felé, és ilyen értelemben tematizálni a hely fogalmát. De a hely-probléma a meglevő elhagyása, illetve az új hely keresése vagy pedig létesítése irányába is elmozdul, és ezt a tényt erősíti a háborús körülmény, melyet a szöveg közöl. Ez utóbbi kapcsán merül fel az, hogy az előadás kezdetének néma, mozdulatlan, majd feléledő világát a halott tetemet körbedöngő legyek képével írjuk le. (A darabban ez a része tehát erősen közelít a szövegben elhangzó „döglegyek báljához”). Az ember azonban kreatív, hiába a pusztulás, ő képes teremteni, újat alkotni: „az ember ösztönös kreativitása, hogy újra és újra létrehozza a saját tárgyait”. Az előadás folytatása talán éppen ennek az új benépesítésnek a folyamata. A tükörbáloterem-értelmezés körvonalazásához pedig újból elő kell vennünk a már említett zsiráfot, flamingót és kisebbségi író, akikkel kapcsolatban a következők állapíthatók meg: egyedül az észéki zsiráfnak nem jutott hely a veszprémi állatkertben, amikor a háború dúlta észéki állatkertből az összes állatot kimenekítették, és ezért talán most Európa és a Balkán között kóvályog. A zsiráf egyedüliségét és „hely-nélküliségét” a kihalófélben levő flamingóval hozhatjuk motivikus kapcsolatba. (Ez a híres és a Tolnai-univerzumban kitüntetett helyet elfoglaló flamingó-toposz képileg – mint tárgy, mint dolog – is megjelenítődött az előadásban: a háttérben, de központi, jól látható helyen, egy óriási talapzaton, szobrot imitálva állt a madáruhába beöltözött táncos.) A kihalófélben levő flamingó a „kisjugoszláviából jött” kisebbségi költő személyével azonosítható: szaporítani kellene őket, hogy ne pusztuljanak ki. Ha máshogy nem, legalább úgy, hogy tükrökkel vesszük őket körül, hogy megsokszorozódnak. Az előadás tehát ekként a tükörbáloterem megteremtéseként is értelmezhető, melyben azonban a tükrök nem az Ugyanazt (csak rengetegszer), hanem éppen hogy a Mászt tükrözték. A tükörbáloteremben levő, kisjugoszláviából jött költő pedig ezzel nem hogy megerősítette volna, hanem teljesen elveszítette biztonságát.

radikálisan új rendet követel.

Góbi Rita és alkotótársai a Tolnai-lexikon szócikkjeit elsődlegesen a különböző mozdulatokkal (balett, népi, klasszikus társas, stb.) jelenítették meg, de az eltáncolás mellett ennek képi-dologi előhívására is törekedtek (mint például a már említett flamingó). Előadásukkal egy sajátos Tolnai-világot, illetve egy pusztulásában és küzdelmében megjelenített geográfiai teret alkottak és dokumentáltak. A dokumentálási igényt, illetve a dokumentumot pedig fontos kiemelni, hiszen a színpad egyik oldalán (a két anyagszerű zenéssel szemben) egy anyagszerű férfi fényképezte folyamatosan az előadást, ezáltal egyrészt hitelesítette a fikciót, és a valóság (illetve a tény) létmódjába helyezte át, másrészt pedig megörökítette, ezáltal megmentette az idő megsemmisítő erejétől. Éppen ezért a lexikon „lapjain”, illetve a színpadon (egy sajátos műtárgszálozon) megjelenítődött világ (az egymással szomszédságba került különböző és hasonló dolog) az emlékezet számára is megőrződött: létrejött, megtörtént és pusztulása nem tagadható le. Az anyagi fényképei mutatják: akármennyire különböző szinteken és síkokban fekszenek is a dolgok, lehetséges számukra közös teret találni. Ez a tér azonban egy új gondolkodásmódot, egy

Támogatónk:

JELENDŐBEN

Hír Legfrissebb

- Barokk hangulat Fertődön, éjszakai séta a Fertő-Hanság területén
- Rekordszámú jelentkezés érkezett a Színház- és Filmművészeti Egyetemre
- Jurtaépítés, raktártúra is lesz Somogyban
- EURO-2016 – Közös éneklésre várják a szurkolókat a nyolcaddöntő előtt
- Tom Hanks életműdíjat kap az októberi Római Filmfesztiválon
- Múzeumok éjszakája – Gyerekprogramok és koncert is lesz a PIM-ben
- Az 1956-os forradalom titkos művészetéről nyílt kiállítás a Nemzeti Múzeumban
- Elhunyt százévesen Harry Rabinowitz brit karmester, zeneszerző

LEGOLVASOTTABB

1 hét 1 hónap 1 év Örök

- Carbonaro – Utazás tréfás rímekben Magyarországon és a világ körül
- Kulcsra zártam a sutgó gyerekort – Laboda Róbert versei

Bencsik Orsolya

Fotók: Révész Róbert, www.thealter.hu

GOBE TÁRSULAT: TOLNAI TÁCLEXIKON – AZ ESZÉKI ZSIRÁF

Alkotók, előadók: Bicskey Lukács, König Lilla, Bicskey Zsófia, Parti Péter, Székely Szilveszter, Takács László, Ilyés Lénárd, Kóvágó Nagy Imre, Kallai Nóra, Gyulai Csaba

Dramaturg: Turai Katalin

Jelmez: Tresz Zsuzsa

Fény: Dézsi Katalin

Bandagazda: Góbi Rita

Kapcsolódó cikk:

[Könyves varázsdoboz](#)

[Palicstól Milánóig](#)

[Fáradhatatlan kadenciák és a vajdasági Akció](#)

[15 éves a szegedi Grand Café – Videóösszeállítás két részben](#)

[A sámlí árméka – Orcsik Roland Mahler letöltve című verseskötetéről](#)

[Share](#) 0 [Tweet](#) 0 [googleplus](#) 0

0 Comments

Irodalmi Jelen

[Login](#)

[Ajánlom](#)

[Share](#)

[A legjobbak szerinti rendezés](#)

Start the discussion...

Be the first to comment.

TOVÁBBI BESZÉLGETÉSEK IRODALMI JELEN

Bodó Márta: Az ember nem lehet teljesen egyedül

1 comment • 8 hónapja*

sebetyén péter — Nagyszerű, komoly, mély, méltóságteljes, elgondolkodtató. Köszönjük, kedves Márta!

Jelige: Vadász – Levél a túlvilágra

1 comment • 2 hónapja*

Eliza Beth — Ez de szép! Az igazi szerelem, szeretet kortalan, mély érzésvilága.

Megzenésítették a π -t, azaz a Pi-t – így hangzik

1 comment • 5 hónapja*

Emese Csiri — Köszönöm...

Nézzen szét a középkori Szegeden!

10 comments • 6 hónapja*

Sándor Becsei — Igazán szerencsés megoldás volt a Dömötör-torony 1931 - es felújítása során bele és rátenni mindazt ...

[Subscribe](#)

[Disqus a Te oldaladra](#)

[Személyes](#)

DISQUS

■ [Kommentek elrejtése, megjelenítése](#) ■

- „Az identitások folyton újrakonstruálják magukat”
- Relax – Horváth Benji verse
- Vizmunka – Bíró Timea versei

JELEN(TŐS)

[Nyugati Jelen](#) [Kulter](#)

LÁTHATATLAN KÖNYVTÁR

[Könyvespolc](#) [Olvasónapló](#) [Kihívás](#)

- Székelyhidi Zsolt: Csurom
- (Kosztolányi Dezsőné) Harmos Ilona: Mme Chaglon üzletei. Egy divatszalon rejtelmek
- Az irgalom ellipszise – Böszörményi Zoltán legújabb kötete a 87. Ünnepi Könyvhéten
- Jack London: A Zubony. A csillagok vándora
- Nyomunkban a csönd geometriája szűköl – Manolita Dragomir-Filimonescu versei Böszörményi Zoltán fordításában
- Carbonaro – Utazás tréfás rímekben Magyarországon és a világ körül
- Juhász Béla: Száraz kód
- Novák Valentin: Álomtourbina – Részlet az Ünnepi Könyvhétre megjelenő regényből

[Tovább](#)

CÍMLAPRÓL AJÁNLJUK

[2016. június 26., vasárnap](#)

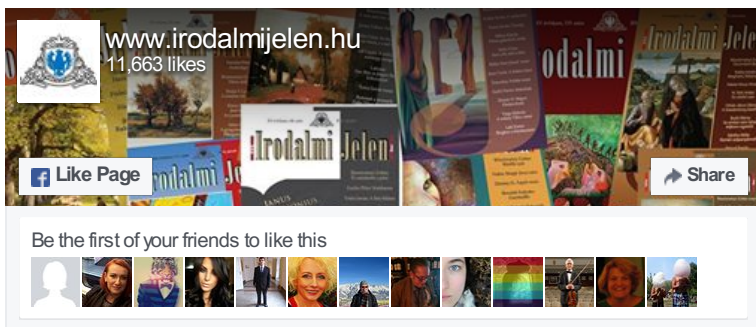
KALEDOSZKÓP

[Egyéb](#) [Helyek](#) [Szervezetek](#)

Szeged tárca A hónap költője Szőcs Géza Hudy Árpád beszélgetés költészet JAK Kéktúra Kölös Lajos Mányoki Endre Böszörményi Zoltán Boldog Zoltán Gömöri György Varga Melinda Weiner Sennyey Tibor Pályázat magyar próza Arcot a versnek Magyar Írószövetség vers Petőfi Irodalmi Múzeum festészet Sárközi Mátyás Sultanus Beatus Laik Eszter TOP 10 kortárs próza könyvbemutató Novella

[Tovább](#)

IRODALMI JELEN KÖNYVEK

ELÉRHETŐSÉG

Tel.: +40 257-280-751
Fax: +40 257-280-596

Terjesztés:

Művészeti és Irodalmi Jelen Kft.

E-mail címünk:

ij@irodalmijelen.hu

Szerkesztőség és kiadó:

1081 Budapest, Rákóczi út 59. 3/5
310085 Arad, M. Eminescu 55-57.

HONLAPUNKRÓL

- Impresszum
- **Belépés/Regisztráció**
- Jelen Fórum
- Szabályzat
- Archivum
- Partnereink

ELŐZETÉS

- Irodalmi Jelen előfizetés
- Irodalmi Jelen számok
- Irodalmi Jelen könyvesbolt
- Szállítási feltételek
- Árak

FŐ ROVATAINK

- **Líra** | Költészet | Verstörténet
- **Epika** | Próza | Nyolc égtáj | Szerelmes földrajz | Sötét kapu
- **Vers és valóság** | Holt költők társasága | Olvastam, költőtárs | Szó-Kép | Prásent | A hónap művésze
- **Film és Hang** | Film | Hangos vers | Hangos próza
- **Tárcák** | Tárca | Beszéd a palackból | Bőség zavara | Vasárnapi levelek
- **Esszé** | Méhesben
- **Láthatatlan könyvtár** | Kihívás | Könyvespolc | Olvasónapló
- **Kritika** | Interjú | Helyszíni | Pályázatok | Fű alatt | Véres komolytalanságok | Így írunk mi

Az Irodalmi Jelen kiadója az Occident Media Kft. © Minden jog fenntartva.